

การเปรียบเทียบกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ในภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัย

A Comparison of Strategies in Constructing Non-Basic Color Terms in the Lanna Language in 5 Periods

ศราววุธ หล่อดี (Sarawut Lordee)¹

ผดมินทรา ธีรานนท์ (Phanintra Teeranon)²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัย ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์เป็นข้อมูลจากจารึกและเอกสารภาษาล้านนาที่ปริวรรตเป็นภาษาไทยมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าภาษาล้านนา พ.ศ. 1898-2100 ไม่ปรากฏข้อมูลคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ส่วนภาษาล้านนา พ.ศ. 2101-2316, พ.ศ. 2317-2474, พ.ศ. 2475-2503 และ พ.ศ. 2504-2560 มีคำเรียกสีไม่พื้นฐาน 277 คำ พบกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน 4 กลวิธี ได้แก่ 1) การรวมคำเรียกสีพื้นฐานกับคำเรียกสีพื้นฐาน 2) การขยายคำเรียกสีพื้นฐาน 3) การขยายคำเรียกสีไม่พื้นฐาน และ 4) การนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาสร้างเป็นคำเรียกสี จากการเปรียบเทียบการใช้กลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานทั้งกลวิธีหลักและกลวิธีย่อยพบว่า กลวิธีที่ใช้มากที่สุด คือ กลวิธีการขยายคำเรียกสีพื้นฐานด้วยคำบอกลักษณะหรือคุณสมบัติ และกลวิธีที่ใช้น้อยที่สุด คือ กลวิธีการรวมคำเรียก

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

¹ นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

² คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

สีพื้นฐาน 7 คำ และกลวิธีการนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาสร้างเป็นคำเรียกสีและขยายคำเรียกสิ่งของเฉพาะด้วยความเปรียบเทียบ

คำสำคัญ: กลวิธี, คำเรียกสีไม่พื้นฐาน, ภาษาล้านนา

Abstract

The objectives of this research are to analyze and compare language strategies in constructing non-basic color terms in Lanna language within the 5 periods. The information from Thai stone inscriptions and Lanna documents transformed to Standard Thai language were selected to study. It was found that, during 1898-2100 B.E., non-basic color terms did not appear; however, two hundred seventy seven non-basic color terms were found during 2101-2316 B.E., 2317-2474 B.E., 2475-2503 B.E., and during 2504-2560 B.E., 4 strategies were used to construct non-basic color terms in Lanna language. They were 1) Joining basic color terms with basic color terms, 2) Basic color term extension 3) Non-basic color term extension and 4) specific nouns used as color terms. According to a comparison among language strategies in constructing non-basic color terms, for both main strategy and sub strategy, it was found that the most used strategy is adding a modifier indicating quality of an object to modify basic color terms. The least used strategy is a combination of 7 modifiers to modify basic color terms and specific nouns used as color terms. Then, specific nouns are usually modified by using metaphor.

Keywords: Strategy, Non-Basic Color Terms, Lanna Language

บทนำ

คำเรียกสีแบ่งเป็น 2 ประเภท ประเภทที่ 1 คำเรียกสีพื้นฐาน (basic color terms) เป็นคำที่ใช้เรียกชื่อสีที่ผู้บอกภาษาใช้อย่างสม่ำเสมอ ความหมายของคำทั้งหมดไม่สามารถเดาได้จากส่วนใดส่วนหนึ่งของคำนั้น หรือเป็นคำที่ไม่มีหน่วยขยายที่เอาออกได้ และไม่เป็นคำประเภทย่อยของสีอื่น ได้แก่ ดำ (Black) ขาว (White) แดง (Red) ส้ม (Orange) เหลือง (Yellow) น้ำตาล (Brown) เขียว (Green) ฟ้า/น้ำเงิน (Blue) ม่วง (Purple) ชมพู (Pink) และเทา (Grey) (Berlin & Kay, 1969, pp. 2-7; Crawford, 1982, pp. 338-343) ประเภทที่ 2 คำเรียกสีไม่พื้นฐาน (non-basic color terms) เป็นคำที่ใช้เรียกชื่อสีที่ไม่มีการใช้อย่างสม่ำเสมอในผู้บอกภาษามีหน่วยขยายคำเรียกสีพื้นฐานเพื่อบอกความมืด ความสว่าง หรือความเข้มของสี เช่น เขียวช้อบ เหลืองอร่าม ม่วงอ่อน มีหน่วยขยายที่เกี่ยวกับเนื้อสีโดยใช้คำเรียกสีพื้นฐานหรือสิ่งของเฉพาะ เช่น ดำแดง แดงทับทิม และคำเรียกสีนั้นอาจจัดเป็นประเภทย่อยของคำเรียกสีพื้นฐานได้ เช่น สีทอง สามารถจัดเป็นประเภทย่อยของสีเหลืองได้ (วิภาที ทิพย์คงคา, 2553, หน้า 24) คำเรียกสีประเภทที่ 2 มีกลวิธีที่ใช้ในการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานหลายกลวิธีและแตกต่างกันในแต่ละภาษา

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน พบว่ามีการศึกษากลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เช่น งานวิจัยของอภิญา เพชรวิจิต (2545) และสาริสา อุ่นทานนท์ (2550, หน้า 37-40) ได้ศึกษากลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาไทยและภาษาลาว พบว่า คำเรียกสีไม่พื้นฐานของทั้ง 2 ภาษามีการนำคำเรียกสีพื้นฐานมาประสมกัน การนำคำเรียกสีพื้นฐานประสมกับคำบอกความเข้มสว่างของสี การนำคำเรียกวัตถุสิ่งของมาเป็นคำเรียกสี และการนำคำเรียกวัตถุสิ่งของประสมกับคำบอกความเข้มสว่างของสี งานวิจัยของธีระ รุ่งธีระ (2554, หน้า 271-291) ได้ศึกษากลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาฝรั่งเศส พบการใช้คำเรียกสิ่งของเฉพาะหรือคำคุณศัพท์ที่สร้างจากคำนามที่ปรากฏในชีวิตประจำวันเป็นคำเรียกสี การประสมคำเรียกสีพื้นฐานกับคำเรียกสีพื้นฐาน การประสมคำเรียกสีพื้นฐานกับคำเรียกสีไม่พื้นฐาน การใช้คำขยายประกอบคำเรียกสี การแปลงคำด้วยหน่วยเติมหลัง และการยืมคำศัพท์จากภาษาอื่นมาใช้เป็นคำเรียกสี

นอกจากนี้ยังพบการศึกษากลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานเชิงประวัติ ที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาหรือช่วงสมัย เช่น งานวิจัยของวิภาที ทิพย์คงคา (2553) ได้ศึกษากลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาไทยสมัยอยุธยาตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย พบการขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐานด้วยคำเรียกสิ่งพื้นฐาน การขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐานด้วยคำบอกระดับ การขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐานด้วย สิ่งของเฉพาะ การใช้คำเรียกสิ่งเฉพาะ และการใช้คำเรียกสิ่งของเฉพาะเป็นคำเรียกสิ่ง งานวิจัยของธัญฐฎากุล พรทิพยพานิช (2557) ได้ศึกษากลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่ง ไม่พื้นฐานในภาษาไทยสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์พบว่า กลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่ง ไม่พื้นฐานในภาษาไทยสมัยธนบุรีมีการขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐานด้วยคำคุณศัพท์ การขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐานด้วยคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน การใช้คำเรียกสิ่งของเฉพาะ เป็นคำเรียกสิ่ง การใช้คำภาษาอื่นเป็นคำเรียกสิ่ง การขยายคำเรียกสิ่งของเฉพาะ การขยายคำภาษาอื่นที่เป็นคำเรียกสิ่ง การใช้คำระบุสีเฉพาะที่อาจจัดอยู่ภายใต้ คำเรียกสิ่งอื่น การขยายคำระบุสีเฉพาะที่อาจจัดอยู่ภายใต้คำเรียกสิ่งอื่น ส่วน ภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์พบกลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานเพิ่มขึ้นจาก สมัยธนบุรี 2 กลวิธี คือ การประสมคำเรียกสิ่งพื้นฐานเข้าด้วยกัน และคำเรียกสิ่ง ที่ใช้เรียกของบางอย่าง

งานวิจัยข้างต้นเป็นการศึกษากลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานจากข้อมูล ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศเพียงบางส่วน อนึ่งคำเรียกสิ่งในภาษาล้านนา เป็นอีกแหล่งข้อมูลหนึ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับกลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน เนื่องจากภาษาล้านนามีกลวิธีที่ใช้ในการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานที่หลากหลาย

ภาษาล้านนาเป็นภาษาตระกูลไทที่ใช้สื่อสารกันอย่างแพร่หลายบริเวณ ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน พื้นที่ทั้ง 8 จังหวัดปรากฏการใช้ภาษาล้านนา จารึกหรือบันทึกเอกสารข้อมูลต่าง ๆ แบ่งเป็น 5 ช่วงสมัยตามเหตุการณ์ทางสังคม ของล้านนา ได้แก่ ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 1 พ.ศ. 1898-2100 เป็นช่วงสมัยราชวงศ์ มังรายปกครองอาณาจักรล้านนา ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 2 พ.ศ. 2101-2316 เป็นช่วงสมัยพม่าปกครองล้านนา ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 3 พ.ศ. 2317-2474 เป็นช่วงสมัยล้านนาเป็นเมืองประเทศราชของอาณาจักรสยาม ภาษาล้านนา

ช่วงสมัยที่ 4 พ.ศ. 2475-2503 เป็นช่วงสมัยภาคเหนือหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง และภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 5 พ.ศ. 2504-2560 เป็นช่วงสมัยพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2546, หน้า 7-9; สวัสดิ์ อ่องสกุล, 2557) ปัจจุบันภาษาล้านนาที่ใช้จารึกหรือบันทึกเอกสารข้อมูลดังกล่าว ได้มีนักวิชาการปริวรรตหรือถ่ายถอดเปลี่ยนรูปอักษรและอักขรวิธีเป็นภาษาไทย มาตราฐานไว้พอสมควร ซึ่งปรากฏคำเรียกสี่ไม่พื้นฐานเช่นเดียวกับภาษาตระกูลไท ดังที่ยกตัวอย่างไปข้างต้น

เมื่อพิจารณางานวิจัยของวิภาที่ ทิพย์คงคา (2553) และธัญญาภรณ์ พรทิพย์พานิช (2557) ที่กล่าวไปแล้วข้างต้นจะเห็นว่า งานวิจัยทั้ง 2 เรื่องศึกษากลวิธีการสร้างคำเรียกสี่ไม่พื้นฐานเชิงประวัติโดยใช้ข้อมูลภาษาไทยสมัยอยุธยา สมัยธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ วิเคราะห์กลวิธีการสร้างคำเรียกสี่ไม่พื้นฐาน พบกลวิธีการสร้างคำเรียกสี่ไม่พื้นฐานที่เป็นกลวิธีเฉพาะและมีความแตกต่างกัน ของภาษาไทยแต่ละช่วงสมัยจากผลการวิจัยดังกล่าวอาจเป็นไปได้ว่า คำเรียกสี่ไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาแต่ละช่วงสมัยมีกลวิธีที่ใช้ในการสร้างคำเรียกสี่ไม่พื้นฐานแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงศึกษากลวิธีการสร้างคำเรียกสี่ไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาโดยแบ่งภาษาล้านนาเป็น 5 ช่วงสมัย เพื่อให้เห็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสี่ไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาทั้ง 5 ช่วงสมัย งานวิจัยนั้นนอกจากแสดงให้เห็นระบบคิดของชาวล้านนาในการสร้างคำเรียกสี่ไม่พื้นฐานในภาษาล้านนา ยังใช้เป็นแนวทางในการศึกษากลวิธีการสร้างคำเรียกสี่ไม่พื้นฐานในภาษาอื่นได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

วิเคราะห์และเปรียบเทียบกลวิธีการสร้างคำเรียกสี่ไม่พื้นฐานในภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัย คือ ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 1 พ.ศ. 1898-2100, ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 2 พ.ศ. 2101-2316, ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 3 พ.ศ. 2317-2474, ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 4 พ.ศ. 2475-2503 และภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 5 พ.ศ. 2504-2560

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยเป็น 2 ขอบเขต ได้แก่ ขอบเขตด้านข้อมูล และขอบเขตด้านเวลา ดังนี้

1. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลคำเรียกชื่อไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาจากจารึกจำนวน 20 หลัก ซึ่งเป็นข้อมูลจากฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทยของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และเอกสารจำนวน 149 รายการที่พบในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน ตั้งแต่ พ.ศ. 1899-2558 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ปรากฏข้อมูลคำเรียกชื่อในภาษาล้านนา ทั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่ปริวรรตเป็นภาษาไทยมาตรฐาน เนื่องจากผ่านการตรวจสอบความถูกต้องโดยนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านจารึกและเอกสารภาษาล้านนาจึงเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

2. ผู้วิจัยแบ่งคำเรียกชื่อไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาเป็น 5 ช่วงสมัยตามเหตุการณ์ทางสังคมของล้านนา ได้แก่ ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 1 พ.ศ. 1898-2100, ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 2 พ.ศ. 2101-2316, ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 3 พ.ศ. 2317-2474, ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 4 พ.ศ. 2475-2503 และภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 5 พ.ศ. 2504-2560

วิธีการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าแนวคิด เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษากลวิธีการสร้างคำเรียกชื่อไม่พื้นฐาน

2. กำหนดเกณฑ์การพิจารณาคำเรียกชื่อพื้นฐานในภาษาล้านนาโดยปรับจากแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์ (Berlin & Kay, 1969, pp. 5-7) และครอฟอร์ด (Crawford, 1982, pp. 338-343) เพื่อใช้พิจารณาคำเรียกชื่อไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาและวิเคราะห์คำเรียกชื่อไม่พื้นฐานในภาษาล้านนา ดังนี้

2.1 คำเรียกชื่อพื้นฐานเป็นคำที่มีความหมายของคำทั้งหมดไม่สามารถได้จากส่วนใดส่วนหนึ่งของคำนั้น หรือเป็นคำที่ไม่มีส่วนประกอบเป็นหน่วยขยายที่เอาออกได้ โดยไม่ทำให้ความหมายแกนเปลี่ยนไป เช่น “เขียว” เป็นคำเรียก

ศัพท์พื้นฐาน แต่ “เขี้ยวอ่อน” ไม่เป็นคำเรียกศัพท์พื้นฐานเพราะ “อ่อน” เป็นหน่วยขยายที่เอาออกได้โดยความหมายของ “เขี้ยว” ยังคงอยู่

2.2 คำเรียกศัพท์พื้นฐานเป็นคำที่ผู้บอกภาษาใช้อย่างสม่ำเสมอ มีความหมายมั่นคง เป็นคำที่ง่ายแก่การรู้จัก และไม่มีข้อขัดแย้งในหมู่ผู้พูดภาษาเดียวกัน เช่น ชาว ดำ แดง เหลือง

2.3 คำเรียกศัพท์พื้นฐานไม่เป็นคำประเภทย่อยของสิ่งอื่น เช่น “เขี้ยวทองอ่อน” ไม่เป็นคำเรียกศัพท์พื้นฐานเพราะเป็นคำประเภทย่อยของ “เขี้ยว”

จากการพิจารณาคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาล้านนาตามแนวคิดของเบอร์ลิน และเคย์ และครอฟฟอร์ดพบคำเรียกศัพท์พื้นฐาน 12 คำ ได้แก่ ชาว ดำ แดง เขี้ยว เหลือง ฟ้า น้ำเงิน น้ำตาล ม่วง ชมพู ส้ม และเทา นอกจากนี้พบคำเรียกศัพท์พื้นฐานดั้งเดิมในภาษาล้านนาจัดกลุ่มตามประเภทศัพท์พื้นฐานของเคย์และแมคแดเนียล (Kay & McDaniel, 1978, p. 637) ได้แก่ ประเภทสีขาว: นวล เฝือก พอน ประเภทสีดำ: คี๋ มี๋ เมง หมี่ ประเภทสีเขี้ยว: ลีว อิ้น ประเภทสีเหลือง: โค เสียม เอ็ม ประเภทสีฟ้า: มู่ย ประเภทสีน้ำเงิน: ชาบ คราม ส้อม เหลือ้น แห่ลี้ ประเภทสีน้ำตาล: ซ่อน ตุ่น ล้อ ประเภทสีม่วง: บัง ประเภทสีชมพู: ออน ประเภทสีส้ม: แสด และประเภทสีเทา: สุ่น หม่น

3. เก็บข้อมูลคำเรียกศัพท์ไม่พื้นฐานจากจารึกและเอกสารภาษาล้านนาที่ปริวรรตเป็นภาษาไทยมาตรฐาน ตามเกณฑ์การพิจารณาคำเรียกศัพท์ไม่พื้นฐานของวิภาที่ ทิพย์คงคา (2553, หน้า 24) ดังนี้

3.1 คำเรียกศัพท์ไม่พื้นฐานเป็นคำที่ไม่มีการใช้อย่างสม่ำเสมอในผู้บอกภาษา

3.2 คำเรียกศัพท์ไม่พื้นฐานอาจจัดเป็นประเภทย่อยของคำเรียกศัพท์พื้นฐานได้ เช่น “สีทอง” สามารถจัดเป็นประเภทย่อยของสีเหลืองได้จึงถือเป็นคำเรียกศัพท์ไม่พื้นฐาน “สีดำตะกั่ว” สามารถจัดเป็นประเภทย่อยของสีดำได้ หรือ “แดงอมส้ม” อาจจัดให้เป็นประเภทย่อยของสีแดงหรือส้มได้เช่นเดียวกัน

3.3 คำเรียกศัพท์ไม่พื้นฐานเป็นคำที่มีการขยายคำเรียกศัพท์พื้นฐานโดยการบอกความมืด ความสว่างของสี เช่น ชาวพราย เขี้ยวช้อ การขยายคำเรียก

สีพื้นฐานโดยการบอกความเข้มของสี เช่น ม่วงอ่อน น้ำเงินเข้ม หรือเป็นการขยายเนื้อสี (hue) ซึ่งอาจปรากฏในลักษณะของการขยายคำเรียกสีพื้นฐานด้วยคำเรียกสีพื้นฐานโดยอาจมีหรือไม่มีคำเชื่อม เช่น ชาวเขียว ดำแกมเหลือง การขยายคำเรียกสีพื้นฐานด้วยคำเรียกสีไม่พื้นฐานโดยอาจมีหรือไม่มีคำเชื่อม เช่น เหลืองส้มอ่อน น้ำเงินเขียวสด หรือเป็นการขยายคำเรียกสีพื้นฐานด้วยสิ่งของเฉพาะโดยอาจมีหรือไม่มีคำเชื่อม เช่น เหลืองขมิ้น ชาวปนเพชร หรืออาจไม่ใช่เป็นการขยายคำเรียกสีพื้นฐาน แต่เป็นการนำสิ่งของเฉพาะมาใช้เป็นคำเรียกสี และจะต้องปรากฏร่วมกับคำว่า “สี” เท่านั้นจึงจะจัดให้เป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐาน เช่น สีหมากสุก สีบัวโรย

4. วิเคราะห์คำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาแต่ละช่วงสมัย เพื่อให้ทราบกลวิธีที่ใช้ในการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัย
5. เปรียบเทียบกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัย
6. เสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลคำเรียกสีไม่พื้นฐานจากจารึกและเอกสารภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัยพบว่า ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 1 พ.ศ. 1898-2100 ไม่ปรากฏข้อมูลคำเรียกสีไม่พื้นฐาน มีภาษาล้านนา 4 ช่วงสมัยที่ปรากฏข้อมูลคำเรียกสีไม่พื้นฐาน คือ ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 2 พ.ศ. 2101-2316, ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 3 พ.ศ. 2317-2474, ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 4 พ.ศ. 2475-2503 และภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 5 พ.ศ. 2504-2560 ทั้งนี้ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์กลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาเฉพาะช่วงสมัยที่ปรากฏข้อมูลคำเรียกสีไม่พื้นฐานดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลวิธีสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 2 พ.ศ. 2101-2316

ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 2 พ.ศ. 2101-2316 พบกลวิธีสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานโดยการรวมคำเรียกสีพื้นฐานกับคำเรียกสีพื้นฐาน ซึ่งเป็นการรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 2 คำเข้าด้วยกัน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{c} \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} \\ \text{สีเหลือง} \end{array} = \begin{array}{c} \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{สี (เขียว)} \end{array}_1 + \begin{array}{c} \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{เหลือง} \end{array}_2$$

2. กลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 3 พ.ศ. 2317-2474

ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 3 พ.ศ. 2317-2474 พบกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน 4 กลวิธี

2.1 การรวมคำเรียกสีพื้นฐานกับคำเรียกสีพื้นฐาน แบ่งเป็น 6 กลวิธีย่อย ดังนี้

2.1.1 การรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 2 คำ เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานโดยการรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 2 คำเข้าด้วยกัน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{c} \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} \\ \text{เหลืองมุย} \end{array} = \begin{array}{c} \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{เหลือง} \end{array}_1 + \begin{array}{c} \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{มุย (ฟ้า)} \end{array}_2$$

2.1.2 การรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 3 คำ เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานโดยการรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 3 คำเข้าด้วยกัน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{c} \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} \\ \text{หม่นแดดดำ} \end{array} = \begin{array}{c} \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{หม่น (เทา)} \end{array}_1 + \begin{array}{c} \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{แดด (ส้ม)} \end{array}_2 + \begin{array}{c} \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{ดำ} \end{array}_3$$

2.1.3 การรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 4 คำ เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานโดยการรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 4 คำเข้าด้วยกัน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{c} \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} \\ \text{แดงดำแดงส้ม} \end{array} = \begin{array}{c} \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{แดง} \end{array}_1 + \begin{array}{c} \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{ดำ} \end{array}_2 + \begin{array}{c} \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{แดง (ส้ม)} \end{array}_3 + \begin{array}{c} \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{ส้ม (น้ำตาล)} \end{array}_4$$

2.1.4 การรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 5 คำ เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานโดยการรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 5 คำเข้าด้วยกัน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{c} \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} \\ \text{ขาวเขียวเหลืองหม่นสี} \end{array} = \begin{array}{c} \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{ขาว} \end{array}_1 + \begin{array}{c} \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{เขียว} \end{array}_2 + \begin{array}{c} \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{เหลือง} \end{array}_3 + \begin{array}{c} \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{หม่น (เทา)} \end{array}_4 + \begin{array}{c} \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{สี (เขียว)} \end{array}_5$$

2.1.5 การรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 6 คำ เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานโดยการรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 6 คำเข้าด้วยกัน ดังต่อไปนี้

คำเรียกสีไม่พื้นฐาน = คำเรียกสีพื้นฐาน₁ + คำเรียกสีพื้นฐาน₂ + คำเรียกสีพื้นฐาน₃ + คำเรียกสีพื้นฐาน₄ + คำแดงขาวเหลืองลิ้วแสด คำ แดง ขาว เหลือง

$$\begin{matrix} \text{คำเรียกสีพื้นฐาน}_5 & + & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน}_6 \\ \text{ลิ้ว (เขียว)} & & \text{แสด (ส้ม)} \end{matrix}$$

2.1.6 การรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 7 คำ เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานโดยการรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 7 คำเข้าด้วยกัน ดังต่อไปนี้

คำเรียกสีไม่พื้นฐาน = คำเรียกสีพื้นฐาน₁ + คำเรียกสีพื้นฐาน₂ + คำเรียกสีพื้นฐาน₃ + คำเรียกสีพื้นฐาน₄ + ขาวเหลืองดำแดงหม่นลิ้วส้ม ขาว เหลือง คำ แดง

$$\begin{matrix} \text{คำเรียกสีพื้นฐาน}_5 & + & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน}_6 & + & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน}_7 \\ \text{หม่น (เทา)} & & \text{ลิ้ว (เขียว)} & & \text{ส้ม (น้ำตาล)} \end{matrix}$$

2.2 การขยายคำเรียกสีพื้นฐาน แบ่งเป็น 2 กลวิธีย่อย ดังนี้

2.2.1 การขยายคำเรียกสีพื้นฐานด้วยคำเรียกสีพื้นฐาน เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน โดยมีคำข้างหน้าเป็นคำเรียกสีพื้นฐานและตามด้วยหน่วยขยายหรือคำข้างหลังซึ่งเป็นคำเรียกสีพื้นฐานที่มีรูปคำเหมือนกับคำข้างหน้าทำหน้าที่ลดหรือเพิ่มระดับความเข้ม ความมืด ความสว่างของคำเรียกสีพื้นฐานข้างหน้า ดังต่อไปนี้

$$\begin{matrix} \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} & = & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} & + & \text{หน่วยขยาย: คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{แดงแดง} & & \text{แดง} & & \text{หน่วยขยาย: แดง} \end{matrix}$$

2.2.2 การขยายคำเรียกสีพื้นฐานด้วยคำบอกลักษณะหรือคุณสมบัติ เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน โดยมีคำข้างหน้าเป็นคำเรียกสีพื้นฐานและตามด้วยหน่วยขยายที่เป็นคำบอกลักษณะหรือคุณสมบัติ รวมทั้งความเข้ม ความมืด หรือความสว่างของคำเรียกสีพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

$$\begin{matrix} \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} & = & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} & + & \text{คำบอกลักษณะหรือคุณสมบัติ} \\ \text{ด้ามอย} & & \text{ดำ} & & \text{มอย (คล้ำ)} \end{matrix}$$

2.3 การขยายคำเรียกสีไม่พื้นฐาน แบ่งเป็น 2 กลวิธีย่อย ดังนี้

2.3.1 การขยายคำเรียกสีไม่พื้นฐานด้วยคำเรียกสีพื้นฐาน

เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน โดยมีคำข้างหน้าเป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐาน และตามด้วยหน่วยขยายที่เป็นคำเรียกสีพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{l} \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} = \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} + \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{หม่นหมองเหลือง} \qquad \qquad \text{หม่นหมอง} \qquad \qquad \text{เหลือง} \end{array}$$

2.3.2 การขยายคำเรียกสีไม่พื้นฐานด้วยความเปรียบเทียบ

เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน โดยมีคำข้างหน้าเป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ตามด้วยหน่วยขยายที่เป็นคำแสดงการเปรียบเทียบ และคำหรือวลีที่เปรียบกับคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{l} \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} = \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} + \text{คำแสดงการเปรียบเทียบ} + \text{คำหรือวลีที่เปรียบกับคำเรียกสีไม่พื้นฐาน} \\ \text{แดงเข้มเป็นดังฝักดอกคำ} \quad \text{แดงเข้ม} \qquad \qquad \text{เป็นดัง} \qquad \qquad \text{ฝักดอกคำ (กลีบดอกคำฝอย)} \end{array}$$

2.4 การนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาสร้างเป็นคำเรียกสี เป็นกลวิธี

การสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน โดยมีคำข้างหน้าเป็นคำว่า สี และตามด้วยคำเรียกสิ่งของเฉพาะ ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{l} \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} = \text{สี} + \text{คำเรียกสิ่งของเฉพาะ} \\ \text{สีหลายคำ} \qquad \qquad \text{สี} \qquad \text{หลายคำ (เนื้อทรายทอง)} \end{array}$$

ตาราง 1 กลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 3 พ.ศ. 2317-2474

กลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่ง	จำนวนคำ	ร้อยละ
1. การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐานกับคำเรียกสิ่งพื้นฐาน		
1.1 การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 2 คำ	9	20.00
1.2 การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 3 คำ	8	17.78
1.3 การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 4 คำ	7	15.56
1.4 การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 5 คำ	5	11.11
1.5 การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 6 คำ	1	2.22
1.6 การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 7 คำ	1	2.22
รวม	31	68.89
2. การขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐาน		
2.1 การขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐานด้วยคำเรียกสิ่งพื้นฐาน	3	6.67
2.2 การขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐานด้วยคำบอกลักษณะหรือคุณสมบัติ	4	8.89
รวม	7	15.56
3. การขยายคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน		
3.1 การขยายคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานด้วยคำเรียกสิ่งพื้นฐาน	1	2.22
3.2 การขยายคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานด้วยความเปรียบเทียบ	4	8.89
รวม	5	11.11
4. การนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาสร้างเป็นคำเรียกสิ่ง	2	4.44
รวม	2	4.44
รวมทั้งหมด	45	100

จากตาราง 1 คำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 3 พ.ศ. 2317-2474 มีทั้งหมด 45 คำ พบกลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน 4 กลวิธีหลัก เรียงลำดับตามจำนวนคำจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐานกับคำเรียกสิ่งพื้นฐาน พบจำนวน 31 คำ คิดเป็นร้อยละ 68.89 การขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐาน พบจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 15.56 การขยายคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน พบจำนวน 5 คำ คิดเป็นร้อยละ 11.11 และการนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาสร้างเป็นคำเรียกสิ่ง พบจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.44

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 3 พ.ศ. 2317-2474 ทั้งกลวิธีหลักและกลวิธีย่อย พบว่า กลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานที่ใช้มากที่สุด คือ การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 2 คำ พบจำนวน 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 20.00 ส่วนกลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานที่ใช้น้อยที่สุด คือ การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 6 คำ การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 7 คำ และการขยายคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานด้วยคำเรียกสิ่งพื้นฐาน พบกลวิธีละ 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.22 ในแต่ละกลวิธี

3. กลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 4 พ.ศ. 2475-2503

ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 4 พ.ศ. 2475-2503 พบกลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน 3 กลวิธี

3.1 การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐานกับคำเรียกสิ่งพื้นฐาน แบ่งเป็น 3 กลวิธีย่อย ดังนี้

3.1.1 การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 2 คำ เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานโดยการรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 2 คำเข้าด้วยกัน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{ccccc} \text{คำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน} & = & \text{คำเรียกสิ่งพื้นฐาน}_1 & + & \text{คำเรียกสิ่งพื้นฐาน}_2 \\ \text{เขียวขาว} & & \text{เขียว} & & \text{ขาว} \end{array}$$

3.1.2 การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 3 คำ เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานโดยการรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 3 คำเข้าด้วยกัน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{ccccccc} \text{คำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน} & = & \text{คำเรียกสิ่งพื้นฐาน}_1 & + & \text{คำเรียกสิ่งพื้นฐาน}_2 & + & \text{คำเรียกสิ่งพื้นฐาน}_3 \\ \text{เหลืองแสดแห้ง} & & \text{เหลือง} & & \text{แสด (ส้ม)} & & \text{แห้ง (น้ำเงิน)} \end{array}$$

3.1.3 การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 4 คำ เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานโดยการรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 4 คำเข้าด้วยกัน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{ccccccc} \text{คำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน} & = & \text{คำเรียกสิ่งพื้นฐาน}_1 & + & \text{คำเรียกสิ่งพื้นฐาน}_2 & + & \text{คำเรียกสิ่งพื้นฐาน}_3 & + & \text{คำเรียกสิ่งพื้นฐาน}_4 \\ \text{ขาวเขียวแดงออน} & & \text{ขาว} & & \text{เขียว} & & \text{แดง} & & \text{ออน (ชมพู)} \end{array}$$

3.2 การขยายคำเรียกสีพื้นฐาน แบ่งเป็น 2 กลวิธีย่อย ดังนี้

3.2.1 การขยายคำเรียกสีพื้นฐานด้วยคำเรียกสีพื้นฐาน เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน โดยมีคำข้างหน้าเป็นคำเรียกสีพื้นฐานและตามด้วยหน่วยขยายที่เป็นคำเรียกสีพื้นฐานที่มีรูปคำเหมือนกับคำข้างหน้า ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{ccccc} \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} & = & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} & + & \text{หน่วยขยาย: คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{ดำดำ} & & \text{ดำ} & & \text{หน่วยขยาย: ดำ} \end{array}$$

3.2.2 การขยายคำเรียกสีพื้นฐานด้วยคำบอกลักษณะหรือคุณสมบัติ เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน โดยมีคำข้างหน้าเป็นคำเรียกสีพื้นฐานและตามด้วยหน่วยขยายที่เป็นคำบอกลักษณะหรือคุณสมบัติของคำเรียกสีพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{ccccc} \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} & = & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} & + & \text{คำบอกลักษณะหรือคุณสมบัติ} \\ \text{เหลืองเรื่องพราย} & & \text{เหลือง} & & \text{เรื่องพราย (แสงแวววาว)} \end{array}$$

3.3 การขยายคำเรียกสีไม่พื้นฐาน แบ่งเป็น 3 กลวิธีย่อย ดังนี้

3.3.1 การขยายคำเรียกสีไม่พื้นฐานด้วยคำเรียกสีพื้นฐาน เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน โดยมีคำข้างหน้าเป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐานและตามด้วยหน่วยขยายที่เป็นคำเรียกสีพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{ccccc} \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} & = & \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} & + & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{เขียวขาวอ่อนแดง} & & \text{เขียวขาวอ่อน} & & \text{แดง} \end{array}$$

3.3.2 การขยายคำเรียกสีไม่พื้นฐานด้วยคำเรียกสีไม่พื้นฐาน เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน โดยมีคำข้างหน้าเป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐานและตามด้วยหน่วยขยายที่เป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{ccccc} \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} & = & \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} & + & \text{หน่วยขยาย: คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} \\ \text{เหลืองแดงอ่อนแสดสีวี} & & \text{เหลืองแดงอ่อน} & & \text{หน่วยขยาย: แสดสีวี (ส้มเขียว)} \end{array}$$

3.3.3 การนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาสร้างเป็นคำเรียกสีและขยายคำเรียกสิ่งของเฉพาะด้วยความเปรียบเทียบ เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานที่ประกอบด้วยคำเรียกสิ่งของเฉพาะที่มีคำข้างหน้าเป็นคำว่า สี

ตามด้วยหน่วยขยายที่มีค่าแสดงการเปรียบเทียบ และวลีที่เปรียบกับคำเรียกสิ่งของเฉพาะดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{l} \text{คำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน} \\ \text{สื่อเนื้อเหมือนสื่อเนื้อทรายทอง} \end{array} = \begin{array}{l} \text{สื่อ} \\ \text{สื่อ} \end{array} + \begin{array}{l} \text{คำเรียกสิ่งของเฉพาะ} \\ \text{เนื้อ} \end{array} + \begin{array}{l} \text{ค่าแสดงการเปรียบเทียบ} \\ \text{เหมือน} \end{array} + \begin{array}{l} \text{วลีที่เปรียบกับคำเรียกสิ่งของเฉพาะ} \\ \text{สื่อเนื้อทรายทอง} \end{array}$$

ตาราง 2 กลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 4 พ.ศ. 2475- 2503

กลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่ง	จำนวนคำ	ร้อยละ
1. การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐานกับคำเรียกสิ่งพื้นฐาน		
1.1 การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 2 คำ	7	29.16
1.2 การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 3 คำ	4	16.66
1.3 การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 4 คำ	3	12.51
รวม	14	58.33
2. การขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐาน		
2.1 การขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐานด้วยคำเรียกสิ่งพื้นฐาน	2	8.33
2.2 การขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐานด้วยคำบอกลักษณะหรือคุณสมบัติ	5	20.83
รวม	7	29.16
3. การขยายคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน		
3.1 การขยายคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานด้วยคำเรียกสิ่งพื้นฐาน	1	4.17
3.2 การขยายคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานด้วยคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน	1	4.17
3.3 การนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาสร้างเป็นคำเรียกสิ่ง และขยายคำเรียกสิ่งของเฉพาะด้วยความเปรียบเทียบ	1	4.17
รวม	3	12.51
รวมทั้งหมด	24	100

จากตาราง 2 คำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 4 พ.ศ. 2475-2503 มีทั้งหมด 24 คำ พบกลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน 3 กลวิธีหลัก เรียงลำดับตามจำนวนคำจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐานกับคำเรียกสิ่งพื้นฐาน พบจำนวน 14 คำ คิดเป็นร้อยละ 58.33 การขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐาน พบจำนวน 7 คำ

คิดเป็นร้อยละ 29.16 และการขยายคำเรียกสี่ไม่พื้นฐาน พบจำนวน 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 12.51

เมื่อพิจารณากลวิธีย่อยในการสร้างคำเรียกสี่ไม่พื้นฐานในภาษาล้านนา ช่วงสมัยที่ 4 พ.ศ. 2475-2503 พบว่า กลวิธีการสร้างคำเรียกสี่ไม่พื้นฐานที่ใช้มากที่สุด คือ การรวมคำเรียกสี่พื้นฐาน 2 คำ พบจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.16 ส่วนกลวิธีการสร้างคำเรียกสี่ไม่พื้นฐานที่ใช้น้อยที่สุด คือ การขยายคำเรียกสี่ไม่พื้นฐานด้วยคำเรียกสี่พื้นฐาน การขยายคำเรียกสี่ไม่พื้นฐานด้วยคำเรียกสี่ไม่พื้นฐาน การนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาสร้างเป็นคำเรียกสี่ และการขยายคำเรียกสิ่งของเฉพาะด้วยความเปรียบ พบกลวิธีละ 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.17 ในแต่ละกลวิธี

4. กลวิธีการสร้างคำเรียกสี่ไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 5 พ.ศ. 2504-2560

ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 5 พ.ศ. 2504-2560 พบกลวิธีการสร้างคำเรียกสี่ไม่พื้นฐาน 4 กลวิธี

4.1 การรวมคำเรียกสี่พื้นฐานกับคำเรียกสี่พื้นฐาน แบ่งเป็น 5 กลวิธีย่อย ดังนี้

4.1.1 การรวมคำเรียกสี่พื้นฐาน 2 คำ เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสี่ไม่พื้นฐานโดยการรวมคำเรียกสี่พื้นฐาน 2 คำเข้าด้วยกัน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{l} \text{คำเรียกสี่ไม่พื้นฐาน} \\ \text{คำบั้ง} \end{array} = \begin{array}{l} \text{คำเรียกสี่พื้นฐาน}_1 \\ \text{คำ} \end{array} + \begin{array}{l} \text{คำเรียกสี่พื้นฐาน}_2 \\ \text{บั้ง (ม่วง)} \end{array}$$

4.1.2 การรวมคำเรียกสี่พื้นฐาน 3 คำ เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสี่ไม่พื้นฐานโดยการรวมคำเรียกสี่พื้นฐาน 3 คำเข้าด้วยกัน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{l} \text{คำเรียกสี่ไม่พื้นฐาน} \\ \text{เหลืองมุยส์} \end{array} = \begin{array}{l} \text{คำเรียกสี่พื้นฐาน}_1 \\ \text{เหลือง} \end{array} + \begin{array}{l} \text{คำเรียกสี่พื้นฐาน}_2 \\ \text{มุย (ฟ้า)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{คำเรียกสี่พื้นฐาน}_3 \\ \text{สี (เขียว)} \end{array}$$

4.1.3 การรวมคำเรียกสี่พื้นฐาน 4 คำ เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสี่ไม่พื้นฐานโดยการรวมคำเรียกสี่พื้นฐาน 4 คำเข้าด้วยกัน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{l} \text{คำเรียกสี่ไม่พื้นฐาน} \\ \text{ม่วงมุยหม่นสี} \end{array} = \begin{array}{l} \text{คำเรียกสี่พื้นฐาน}_1 \\ \text{ม่วง} \end{array} + \begin{array}{l} \text{คำเรียกสี่พื้นฐาน}_2 \\ \text{มุย (ฟ้า)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{คำเรียกสี่พื้นฐาน}_3 \\ \text{หม่น (เทา)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{คำเรียกสี่พื้นฐาน}_4 \\ \text{สี (เขียว)} \end{array}$$

4.1.4 การรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 5 คำ เป็นกลวิธีการสร้าง

คำเรียกสีไม่พื้นฐานโดยการรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 5 คำเข้าด้วยกัน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{ccccccc} \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} & = & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน}_1 & + & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน}_2 & + & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน}_3 & + \\ \text{เหลืองมุกดำลิวซ์} & & \text{เหลือง} & & \text{มุก (ฟ้า)} & & \text{ดำ} & \\ & & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน}_4 & + & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน}_5 & & & \\ & & \text{ลิว (เขียว)} & & \text{ลิว (น้ำตาล)} & & & \end{array}$$

4.1.5 การรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 6 คำ เป็นกลวิธีการสร้าง

คำเรียกสีไม่พื้นฐานโดยการรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 6 คำเข้าด้วยกัน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{ccccccc} \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} & = & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน}_1 & + & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน}_2 & + & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน}_3 & + \\ \text{ขาวเขียวหม่นเหลืองดำแดง} & & \text{ขาว} & & \text{เขียว} & & \text{หม่น (เทา)} & \\ & & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน}_4 & + & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน}_5 & + & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน}_6 & \\ & & \text{เหลือง} & & \text{ดำ} & & \text{แดง} & \end{array}$$

4.2 การขยายคำเรียกสีพื้นฐาน แบ่งเป็น 2 กลวิธีย่อย ดังนี้

4.2.1 การขยายคำเรียกสีพื้นฐานด้วยคำเรียกสีพื้นฐาน เป็น

กลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน โดยมีคำข้างหน้าเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน อาจปรากฏคำเชื่อมหรือไม่ปรากฏคำเชื่อมระหว่างคำเรียกสีพื้นฐานข้างหน้ากับคำเรียกสีพื้นฐานข้างหลัง และตามด้วยหน่วยขยายที่เป็นคำเรียกสีพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{ccccccc} \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} & = & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} & + & \text{คำเชื่อม} & + & \text{หน่วยขยาย: คำเรียกสีพื้นฐาน} \\ \text{ขาวซอนแดง} & & \text{ขาว} & & \text{ซอน} & & \text{หน่วยขยาย: แดง} \end{array}$$

4.2.2 การขยายคำเรียกสีพื้นฐานด้วยคำบอกลักษณะหรือ

คุณสมบัติ เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน โดยมีคำข้างหน้าเป็นคำเรียกสีพื้นฐานและตามด้วยหน่วยขยายที่เป็นคำบอกลักษณะหรือคุณสมบัติของคำเรียกสีพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

$$\begin{array}{ccccccc} \text{คำเรียกสีไม่พื้นฐาน} & = & \text{คำเรียกสีพื้นฐาน} & + & \text{คำบอกลักษณะหรือคุณสมบัติ} \\ \text{แดงปะหลัง} & & \text{แดง} & & \text{ปะหลัง (สว่าง)} \end{array}$$

4.3 การขยายคำเรียกสีไม่พื้นฐาน แบ่งเป็น 3 กลวิธีย่อย ดังนี้

4.3.1 การขยายคำเรียกสีไม่พื้นฐานด้วยคำเรียกสีพื้นฐาน

เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน โดยมีคำข้างหน้าเป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐาน อาจปรากฏคำเชื่อมหรือไม่ปรากฏคำเชื่อมระหว่างคำเรียกสีไม่พื้นฐานกับคำเรียกสีพื้นฐาน และตามด้วยหน่วยขยายที่เป็นคำเรียกสีพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

คำเรียกสีไม่พื้นฐาน = คำเรียกสีไม่พื้นฐาน + คำเชื่อม + คำเรียกสีพื้นฐาน
มู่ยอินซอนแดง   มู่ยอิน (ฟ้าเขียว)   ซอน   แดง

4.3.2 การขยายคำเรียกสีไม่พื้นฐานด้วยคำเรียกสีไม่พื้นฐาน

เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน โดยมีคำข้างหน้าเป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐาน อาจปรากฏคำเชื่อมหรือไม่ปรากฏคำเชื่อมระหว่างคำเรียกสีไม่พื้นฐานข้างหน้ากับคำเรียกสีไม่พื้นฐานข้างหลัง และตามด้วยหน่วยขยายที่เป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ดังต่อไปนี้

คำเรียกสีไม่พื้นฐาน = คำเรียกสีไม่พื้นฐาน + คำเชื่อม + หน่วยขยาย: คำเรียกสีไม่พื้นฐาน
ส้มสุกแกมชมพูเรื่อย ๆ   ส้มสุก   แกม   หน่วยขยาย: ชมพูเรื่อย ๆ

4.3.3 การขยายคำเรียกสีไม่พื้นฐานด้วยความเปรียบเทียบ

เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน โดยมีคำข้างหน้าเป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ตามด้วยหน่วยขยายที่เป็นคำแสดงการเปรียบเทียบ และคำ วลี หรือประโยคที่เปรียบกับคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ดังต่อไปนี้

คำเรียกสีไม่พื้นฐาน = คำเรียกสีไม่พื้นฐาน + คำแสดงการเปรียบเทียบ +
แดงอ่อนเหมือนมอนหมากเต้า   แดงอ่อน (แดงชมพู)   เหมือน
คำ วลี หรือประโยคที่เปรียบกับคำเรียกสีไม่พื้นฐาน
มอนหมากเต้า (เนื้อแดงโม)

4.4 การนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาสร้างเป็นคำเรียกสี เป็นกลวิธี

การสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน โดยมีคำข้างหน้าเป็นคำว่า สี และตามด้วยคำเรียกสิ่งของเฉพาะ ดังต่อไปนี้

คำเรียกสีไม่พื้นฐาน = สี + คำเรียกสิ่งของเฉพาะ
สีละบั้งงา   สี   ละบั้งงา (กระดิงงา)

ตาราง 3 กลวิธีการสร้างคำเรียกที่ไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 5 พ.ศ. 2504-2560

กลวิธีการสร้างคำเรียก	จำนวนคำ	ร้อยละ
1. การรวมคำเรียกพื้นฐานกับคำเรียกพื้นฐาน		
1.1 การรวมคำเรียกพื้นฐาน 2 คำ	44	21.26
1.2 การรวมคำเรียกพื้นฐาน 3 คำ	14	6.76
1.3 การรวมคำเรียกพื้นฐาน 4 คำ	6	2.90
1.4 การรวมคำเรียกพื้นฐาน 5 คำ	2	0.96
1.5 การรวมคำเรียกพื้นฐาน 6 คำ	1	0.48
รวม	67	32.36
2. การขยายคำเรียกพื้นฐาน		
2.1 การขยายคำเรียกพื้นฐานด้วยคำเรียกพื้นฐาน	33	15.94
2.2 การขยายคำเรียกพื้นฐานด้วยคำบอกลักษณะหรือคุณสมบัติ	55	26.57
รวม	88	42.51
3. การขยายคำเรียกไม่พื้นฐาน		
3.1 การขยายคำเรียกไม่พื้นฐานด้วยคำเรียกพื้นฐาน	9	4.35
3.2 การขยายคำเรียกไม่พื้นฐานด้วยคำเรียกไม่พื้นฐาน	3	1.45
3.3 การขยายคำเรียกไม่พื้นฐานด้วยความเปรียบ	12	5.80
รวม	24	11.60
4. การนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาสร้างเป็นคำเรียก	28	13.53
รวม	28	13.53
รวมทั้งหมด	207	100

จากตาราง 3 คำเรียกไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 5 พ.ศ. 2504-2560 มีทั้งหมด 207 คำ พบกลวิธีการสร้างคำเรียกไม่พื้นฐาน 4 กลวิธีหลัก เรียงลำดับตามจำนวนคำจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การขยายคำเรียกพื้นฐาน พบจำนวน 88 คำ คิดเป็นร้อยละ 42.51 การรวมคำเรียกพื้นฐานกับคำเรียกพื้นฐาน พบจำนวน 67 คำ คิดเป็นร้อยละ 32.36 การนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาสร้างเป็นคำเรียก พบจำนวน 28 คำ คิดเป็นร้อยละ 13.53 และการขยายคำเรียกไม่พื้นฐาน พบจำนวน 24 คำ คิดเป็นร้อยละ 11.60

เมื่อพิจารณาจากวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 5 พ.ศ. 2504-2560 ทั้งกลวิธีหลักและกลวิธีย่อยพบว่า กลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานที่ใช้มากที่สุด คือ การขยายคำเรียกสีพื้นฐานด้วยคำบอกลักษณะหรือคุณสมบัติ พบจำนวน 55 คำ คิดเป็นร้อยละ 26.57 ส่วนกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานที่ใช้น้อยที่สุด คือ การรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 6 คำ พบจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.48

5. การเปรียบเทียบกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัย

การเปรียบเทียบกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัย แสดงในตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 4 กลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัย

กลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน	ช่วงสมัย (พ.ศ.)					รวม (ร้อยละ)
	1898- 2100	2101- 2316	2317- 2474	2475- 2503	2504- 2560	
1. การรวมคำเรียกสีพื้นฐานกับคำเรียกสีพื้นฐาน						
1.1 การรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 2 คำ	-	1	9	7	44	61
	(0.00)	(0.36)	(3.25)	(2.52)	(15.88)	(22.01)
1.2 การรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 3 คำ	-	-	8	4	14	26
	(0.00)	(0.00)	(2.90)	(1.44)	(5.05)	(9.39)
1.3 การรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 4 คำ	-	-	7	3	6	16
	(0.00)	(0.00)	(2.52)	(1.08)	(2.17)	(5.77)
1.4 การรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 5 คำ	-	-	5	-	2	7
	(0.00)	(0.00)	(1.80)	(0.00)	(0.72)	(2.52)
1.5 การรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 6 คำ	-	-	1	-	1	2
	(0.00)	(0.00)	(0.36)	(0.00)	(0.36)	(0.72)
1.6 การรวมคำเรียกสีพื้นฐาน 7 คำ	-	-	1	-	-	1
	(0.00)	(0.00)	(0.36)	(0.00)	(0.00)	(0.36)
รวม (ร้อยละ)	0	1	31	14	67	113
	(0.00)	(0.36)	(11.19)	(5.04)	(24.18)	(40.77)

กลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน	ช่วงสมัย (พ.ศ.)					รวม (ร้อยละ)
	1898- 2100	2101- 2316	2317- 2474	2475- 2503	2504- 2560	
2. การขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐาน						
2.1 การขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐานด้วยคำเรียก สิ่งพื้นฐาน	-	-	3	2	33	38
	(0.00)	(0.00)	(1.08)	(0.72)	(11.91)	(13.71)
2.2 การขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐานด้วยคำบอก ลักษณะหรือคุณสมบัติ	-	-	4	5	55	64
	(0.00)	(0.00)	(1.44)	(1.80)	(19.86)	(23.10)
รวม (ร้อยละ)	0 (0.00)	0 (0.00)	7 (2.52)	7 (2.52)	88 (31.77)	102 (36.81)
3. การขยายคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน						
3.1 การขยายคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน ด้วยคำเรียกสิ่งพื้นฐาน	-	-	1	1	9	11
	(0.00)	(0.00)	(0.36)	(0.36)	(3.25)	(3.97)
3.2 การขยายคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน ด้วยคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน	-	-	-	1	3	4
	(0.00)	(0.00)	(0.00)	(0.36)	(1.08)	(1.44)
3.3 การขยายคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานด้วยความเปรียบ	-	-	4	-	12	16
	(0.00)	(0.00)	(1.44)	(0.00)	(4.33)	(5.77)
3.4 การนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาสร้าง เป็นคำเรียกสิ่งและขยายคำเรียกสิ่งของเฉพาะ ด้วยความเปรียบ	-	-	-	1	-	1
	(0.00)	(0.00)	(0.00)	(0.36)	(0.00)	(0.36)
รวม (ร้อยละ)	0 (0.00)	0 (0.00)	5 (1.80)	3 (1.08)	24 (8.66)	32 (11.54)
4. การนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาสร้างเป็นคำเรียกสิ่ง	-	-	2	-	28	30
	(0.00)	(0.00)	(0.72)	(0.00)	(10.11)	(10.83)
รวม (ร้อยละ)	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (0.72)	0 (0.00)	28 (10.11)	30 (10.83)
รวมทั้งหมด (ร้อยละ)	0 (0.00)	1 (0.36)	45 (16.23)	24 (8.64)	207 (74.72)	277 (100)

จากตาราง 4 อธิบายได้ว่า ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 1 พ.ศ. 1898-2100 ไม่ปรากฏข้อมูลคำเรียกที่ไม่พื้นฐาน ส่วนภาษาล้านนา 4 ช่วงสมัย ได้แก่ ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 2 พ.ศ. 2101-2316 ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 3 พ.ศ. 2317-2474 ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 4 พ.ศ. 2475-2503 และภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 5 พ.ศ. 2504-2560 ปรากฏข้อมูลคำเรียกที่ไม่พื้นฐาน จำนวน 277 คำ พบกลวิธีการสร้างคำเรียกที่ไม่พื้นฐาน 4 กลวิธีหลัก ได้แก่ การรวมคำเรียกที่พื้นฐานกับคำเรียกที่พื้นฐาน การขยายคำเรียกที่พื้นฐาน การขยายคำเรียกที่ไม่พื้นฐาน และการนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาสร้างเป็นคำเรียก

กลวิธีการสร้างคำเรียกที่ไม่พื้นฐาน 4 กลวิธีหลักข้างต้น เรียงลำดับตามจำนวนคำจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การรวมคำเรียกที่พื้นฐานกับคำเรียกที่พื้นฐาน พบจำนวน 113 คำ คิดเป็นร้อยละ 40.77 การขยายคำเรียกที่พื้นฐาน พบจำนวน 102 คำ คิดเป็นร้อยละ 36.81 การขยายคำเรียกที่ไม่พื้นฐาน พบจำนวน 32 คำ คิดเป็นร้อยละ 11.54 และการนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาสร้างเป็นคำเรียก พบจำนวน 30 คำ คิดเป็นร้อยละ 10.83

เมื่อพิจารณาการปรากฏข้อมูลกลวิธีการสร้างคำเรียกที่ไม่พื้นฐานในภาษาล้านนา 4 ช่วงสมัยทั้งกลวิธีหลักและกลวิธีย่อยพบว่า การรวมคำเรียกที่พื้นฐาน 2 คำ ปรากฏข้อมูลในภาษาล้านนา 4 ช่วงสมัยเหมือนกัน ส่วนกลวิธีการสร้างคำเรียกที่ไม่พื้นฐานกลวิธีอื่นปรากฏข้อมูลในภาษาล้านนาแต่ละช่วงสมัยแตกต่างกัน แม้ว่ากลวิธีการสร้างคำเรียกที่ไม่พื้นฐานดังกล่าวจะปรากฏข้อมูลในภาษาล้านนา 4 ช่วงสมัย หากเปรียบเทียบการใช้กลวิธีการสร้างคำเรียกที่ไม่พื้นฐานพบว่า กลวิธีการสร้างคำเรียกที่ไม่พื้นฐานที่ใช้มากที่สุด คือ การขยายคำเรียกที่พื้นฐานด้วยคำบอกลักษณะหรือคุณสมบัติ พบจำนวน 64 คำ คิดเป็นร้อยละ 23.10 กลวิธีที่นิยมใช้สร้างคำเรียกที่ไม่พื้นฐานในภาษาล้านนา เนื่องจากเป็นกลวิธีที่ไม่ซับซ้อน กล่าวคือ เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกที่ไม่พื้นฐานที่มีคำข้างหน้าหรือหน่วยหลักเป็นคำเรียกที่พื้นฐาน 1 คำ และตามด้วยหน่วยขยายที่เป็นคำบอกลักษณะหรือคุณสมบัติของคำเรียกที่พื้นฐานที่อยู่ข้างหน้า เช่น ดำมอย (ดำคล้ำ) เหลืองเรื่องพราย (เหลืองแวววาว) แดงปะหลิ่ง (แดงสว่าง) ส่วนกลวิธีการสร้างคำเรียกที่ไม่พื้นฐานที่ใช้น้อยที่สุด คือ การรวมคำเรียกที่พื้นฐาน 7 คำ

(ชาวเหลืองดำแดงหม่นสีวู้ลือ: ชาวเหลืองดำแดงเทาเขียวน้ำตาล) และการนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาสร้างเป็นคำเรียกสีและขยายคำเรียกสิ่งของเฉพาะด้วยความเปรียบ (สีเนื้อเหมือนสีผิวเนื้อทรายทอง) พบกลวิธีละ 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.36 ในแต่ละกลวิธี กลวิธีนี้ไม่นิยมใช้สร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาเนื่องจากเป็นกลวิธีที่ซับซ้อน กล่าวคือ เป็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานที่นำคำเรียกสีพื้นฐานหลายคำมารวมกัน และการใช้สิ่งที่มีลักษณะใกล้เคียงกับคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาเปรียบเทียบกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาล้านนา พบว่า ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 1 พ.ศ. 1898-2100 ไม่ปรากฏข้อมูลคำเรียกสีไม่พื้นฐาน เนื่องจากเป็นช่วงเริ่มสร้างและพัฒนาอาณาจักรล้านนาของราชวงศ์มังราย ประกอบกับการใช้อักษรในอาณาจักรล้านนาช่วงเริ่มก่อตั้งอาณาจักร ชาวล้านนาใช้อักษรของอาณาจักรใกล้เคียงเขียนหรือบันทึกเอกสารต่าง ๆ สอดคล้องกับที่ อุดมรุ่งเรืองศรี (2524, หน้า 10) ได้กล่าวถึงความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับอักษรที่ใช้ในอาณาจักรล้านนาว่า พ.ศ. 1900-2000 มีการใช้อักษรและอักษรวิจิตรสุโขทัยในจารึกและเริ่มใช้อักษรล้านนาทำจารึก พ.ศ. 2000-2100 มีจารึกจำนวนมากที่เป็นอักษรและอักษรวิจิตรสุโขทัย กล่าวได้ว่า อักษรที่ใช้เขียนหรือบันทึกเอกสารของล้านนาช่วงสมัย พ.ศ. 1898-2100 ส่วนมากใช้อักษรของอาณาจักรสุโขทัยเขียนหรือบันทึกในจารึก ทั้งนี้การเก็บข้อมูลจากจารึกและเอกสารภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 1 พ.ศ. 1898-2100 พบเฉพาะคำเรียกสีพื้นฐานจำนวน 3 คำ คือ ชาว แดง และเขียว ทำให้ช่วงสมัยนี้ไม่ปรากฏข้อมูลคำเรียกสีไม่พื้นฐาน อีกประการหนึ่งการวิจัยนี้เก็บข้อมูลคำเรียกสีไม่พื้นฐานจากจารึกและเอกสารภาษาล้านนาที่ปริวรรตหรือถ่ายถอดเปลี่ยนรูปอักษรและอักษรวิจิตรเป็นภาษาไทยมาตรฐานซึ่งเป็นข้อมูลภาษาล้านนาเพียงบางส่วนเท่านั้น อาจมีคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 1 พ.ศ. 1898-2100 ปรากฏในข้อมูลภาษาล้านนาอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ปริวรรต ด้วยเหตุนี้จึงพบข้อมูลคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาเพียง 4 ช่วงสมัย คือ ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 2 พ.ศ. 2101-2316, ภาษาล้านนา

ช่วงสมัยที่ 3 พ.ศ. 2317-2474, ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 4 พ.ศ. 2475-2503 และ ภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 5 พ.ศ. 2504-2560

อนึ่งเมื่อวิเคราะห์กลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาล้านนา 4 ช่วงสมัย พบกลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 4 พ.ศ. 2475-2503 มีจำนวนลดลงซึ่งในความเป็นจริงจำนวนกลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาควรเพิ่มขึ้นตามช่วงสมัย ทั้งนี้เหตุที่กลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาช่วงสมัยที่ 4 พ.ศ. 2475-2503 มีจำนวนลดลง อาจเป็นผลสืบเนื่องจากการเก็บข้อมูลคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในจารึกและเอกสารภาษาล้านนาที่ปริวรรตเป็นภาษาไทยมาตรฐานดังที่กล่าวแล้วข้างต้น

การวิเคราะห์กลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาล้านนา พบกลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน 4 กลวิธีหลัก ได้แก่ 1) การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐานกับคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 2) การขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐาน 3) การขยายคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน และ 4) การนำคำเรียกสิ่งของเฉพาะมาสร้างเป็นคำเรียกสิ่ง กลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานดังกล่าวเหมือนกับที่พบในงานวิจัยของอภิญา เพชรวิจิต (2545) และ สารีสา อุ่นทานนท์ (2550) ที่ศึกษากลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาไทยและภาษาลาว พบการนำคำเรียกสิ่งพื้นฐานมาประสมกัน (คำเทา) การนำคำเรียกสิ่งพื้นฐานประสมกับคำบอกความเข้มส่วางของสี (เขียวเข้ม) การนำคำเรียกวัตถุสิ่งของมาเป็นคำเรียกสี (น้ำหมึก) งานวิจัยของวิภาที่ ทิพย์คงคา (2553) และ ธัญฐากุล พรทิพยพานิช (2557) ที่ศึกษากลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาไทยสมัยอยุธยา สมัยธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ พบการประสมคำเรียกสิ่งพื้นฐานเข้าด้วยกัน (คำแดง) การขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐานด้วยคำบอกระดับ (แดงฉัน) การใช้คำเรียกสิ่งของเฉพาะเป็นคำเรียกสี (สีดั่งซ์) งานวิจัยของธีระ รุ่งธีระ (2554) ที่ศึกษากลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาฝรั่งเศส พบการประสมคำเรียกสิ่งพื้นฐานกับคำเรียกสีพื้นฐาน (blanc-bleu: ขาวออกฟ้า) การใช้คำขยายประกอบคำเรียกสี (clair: อ่อน) และการใช้คำเรียกสิ่งของเฉพาะที่สร้างจากค่านามที่ปรากฏในชีวิตประจำวันเป็นคำเรียกสี (bonbon: (สี) ลูกกวาด) งานวิจัยเหล่านี้มีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน 3 กลวิธีเหมือนกัน คือ การรวมคำเรียกสิ่งพื้นฐานกับคำเรียกสีพื้นฐาน การขยายคำเรียกสิ่งพื้นฐาน และการนำ

คำเรียกสิ่งของเฉพาะมาสร้างเป็นคำเรียกสิ่ง อากกล่าวได้ว่า ทั้ง 3 กลวิธีเป็น กลวิธีหลักในการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาต่าง ๆ ส่วนกลวิธีการสร้าง คำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานรูปแบบอื่นที่ปรากฏในแต่ละภาษา ถือว่าเป็นกลวิธีการสร้าง คำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานที่เป็นลักษณะเฉพาะของภาษานั้น ๆ

จากการเปรียบเทียบกลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาล้านนา พบว่า กลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานที่นิยมใช้ในภาษาล้านนา คือ การขยาย คำเรียกสิ่งพื้นฐานด้วยคำบอกลักษณะหรือคุณสมบัติ สอดคล้องกับผลการวิจัย คำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาตระกูลไทของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2538) ที่ เปรียบเทียบคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาจ้วงและภาษาไทยพบว่า ภาษาจ้วงและ ภาษาไทยนิยมสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานด้วยการผสมคำเรียกสิ่งพื้นฐานกับคำขยาย (lok2-dak4: เขียวเข้ม (ภาษาจ้วงเตอเปา), เหลืองอ่อน (ภาษาไทย)) นอกจากนี้ งานวิจัยของศุภมาส เอ่งฉ้วน (2543) ได้เปรียบเทียบกลวิธีการสร้างคำเรียก สิ่งไม่พื้นฐานในภาษาไทยสมัยสุโขทัยและสมัยปัจจุบัน พบว่า ภาษาไทยสมัยสุโขทัย และสมัยปัจจุบันมีการใช้กลวิธีการขยายคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานโดยที่หน่วยขยาย เป็นคำบอกระดับมากที่สุด (แดงกล้า, เหลืองอ่อน) ผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่า กลุ่มคนใหม่มีความละเอียดอ่อนในการคิดคำเรียกสิ่งโดยสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐาน ที่มีคำบอกลักษณะหรือคุณสมบัติ รวมทั้งความเข้ม ความมืด ความสว่างของสี เพื่อใช้เรียกสิ่งที่อยู่รอบตัว และใช้แยกระดับเจดสีหรือระดับบุลึงต่าง ๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์กลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาล้านนา ซึ่งเก็บข้อมูลจากจารึกและเอกสารภาษาล้านนาที่ปริวรรตเป็นภาษาไทยมาตรฐาน เพื่อให้เห็นกลวิธีการสร้างคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานในภาษาล้านนาที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น ควรเก็บข้อมูลคำเรียกสิ่งไม่พื้นฐานจากเอกสารภาษาล้านนาที่ยังไม่ได้ปริวรรต และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาล้านนาเพิ่มเติม

รายการอ้างอิง

- ธัญญาภรณ์ พรทิพย์พานิช. (2557). คำเรียกสีในภาษาไทยสมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีระ รุ่งธีระ. (2554). ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมจากคำเรียกสีในภาษาฝรั่งเศส. วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 33(2), 271-291.
- วิภาที ทิพย์คงคา. (2553). คำเรียกสีในภาษาไทยสมัยอยุธยา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศุภมาส เอ่งฉ้วน. (2543). คำเรียกสีและมโนทัศน์เรื่องสีของคนไทยสมัยสุโขทัยและสมัยปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สร้อยดี อ่องสกุล. (2557). ประวัติศาสตร์ล้านนา (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สาริสสา อุ๋นทานนท์. (2550). คำเรียกสีในภาษาลาว. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์, 24(1), 33-46.
- อภิญา เพชรวิชิต. (2545). การสร้างคำเรียกสีในภาษาไทยและภาษาลาว. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2538). คำเรียกสีและการรับรู้สีของชาวจ้วงและชาวไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (2524). ระบบการเขียนอักษรล้านนา (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (2546). วรรณกรรมล้านนา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Berlin, B. & Kay, P. (1969). *Basic Color Terms: Their Universality and Evolution*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.

- Crawford, T. D. (1982). Defining “Basic Color Terms”. *Anthropological Linguistics*, 24(3), 338-343.
- Kay, P. & McDaniel, C. K. (1978). The Linguistic Significance of the Meanings of Basic Color Terms. *Language*, 54(3), 610-646.

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University